

Suomen komitatiivi

-ine ja kanssa

MAIJA SIROLA-BELLIARD

Väitöksenalkajaisitelmä Tampereen yliopistossa 28. lokakuuta 2016

Olen viettänyt kaksitoista viime vuotta komitatiivin seurassa – ensin graduni yhteydessä ja sitten väitöstutkimuksen keralla. Työn myötä niin tietoni kuin tuskani aiheen laajuudesta ovat kasvaneet, kuten pitkien projektien kanssa usein käy, eikä komitatiivikaan eri puolineen ja yhä uusine ulottuvuuksineen ole tässä suhteessa ollut poikkeus. Oma kysymyksensä on, mikä on komitatiivi. Ja montako komitatiivia lektiiossani on tähän mennessä esiintynyt? Jälkimmäisen kysymyksen vastaus riippuu siitä, miten komitatiivi määritellään, ja vastaus on näin joko yksi tai kuusi. Palaan tähän määrittelyyn tuonnempana.

Tutkin väitöstyössäni kahta suomen kielen muotoa, jotka molemmat ilmaisevat perusmerkitykseltään yhdessäoloa. Nämä muodot ovat *-ine*-sija, johon liittyy paikallinen possessiivisuffiksi, silloin kun taivutettavana on substantiivi (ks. esim. 1), ja *kanssa*-postpositio, joka täydentää genetiivimuotoista sanaa (esim. 2).

- (1) Väittelijä saapui saliin *kaksine seuralaisineen*.
- (2) Väittelijä saapui saliin *kustoksen ja vastaväittäjän kanssa*.

Olen tarkastellut näitä rakenteen ja merkityksen näkökulmista ja käyttänyt sekä laskennallisia että laadullisia lähestymistapoja. Työni täydentää fennististä tutkimusta kuvaamalla tarkasti sellaisen sijamuodon käyttöä, jota aiemmin ei ole tutkittu, ja lisäksi se antaa kokonaiskuvan työnjaosta, joka vallitsee sijamuodon ja sitä perusmerkitykseltään vastaavan adposition välillä.

Miksi tutkia suomen komitatiivia? Suomen kielisysteemin ja sitä kuvaavan kielioppiperinteen perusteella syntyvässä mielikuvassa komitatiivi on nimitys vähän käy-

tetylle, marginaaliselle ja käytöstä hiipumassa olevalle sijamuodolle, joka on sijasyteemissä outo kuriositeetti. Tällaisena komitatiivi ei vaikuta erityisen kiinnostavalta tutkimuksen kohteelta. Ilmeinen tutkimusmotivaatio kuitenkin löytyy, kun irtaudutaan fennistiikan perinteestä ja suomen kielen systeemistä ja tarkastellaan komitatiivia yleisemmästä, maailman kieliä vertailevasta eli kielitypologisesta näkökulmasta. Maailman kielissä komitatiiveina pidetään nimittäin kaikkia niitä morfologisia muotokeinoja, joita käytetään merkitsemään kahden tai useamman olion yhdessäoloa (Stolz, Stroh & Urdze 2006, 2009). Suomessa yhdessäoloa ilmaisee toki *-ine*-komitatiivisija mutta myös monet adpositiot, joista yleisin on *kanssa*. Tämä kielitypologinen komitatiivin määritelmä onkin tutkimukseni peruslähtökohta, ja jo yksin se laajentaa vallitsevaa kuvaa suomen komitatiivista.

Maailman kielten mittakaavassa nähdään, että komitatiivi on tavanomainen kielen ilmaisukeino. Maailman sijasyteemeissä se on yksi yleisimmistä semanttisista sijoista heti paikallissijojen jälkeen (Blake 2001: 156–158; Haspelmath 2009: 514), ja lähes kaikissa kielissä on jokin kieliopillinen keino ilmaista komitatiivin perusmerkitystä, inhimillisten osapuolten yhdessäoloa (Stolz, Stroh & Urdze 2006: 181–187; 2009: 607).

On mielenkiintoista, että komitatiivi on niin yleinen, vaikka se ei ilmaise mitään keskeistä kieliopillista ydinsuhdetta, vaan sen perusmerkitys 'yhdessäolo' on niin sanottu perifeerinen semanttinen suhde. Se on kuitenkin kielessä sosiaalisesti ja kulttuurisesti keskeinen merkitys. Ihmisille on nimittäin tärkeää tietää ja tarkentaa, kenen kanssa ollaan tai toimitaan ja mitkä asiat kuuluvat yhteen. Ja koska tämä on tärkeää ihmisille, se on tärkeää ihmiskielelle. Ja koska se on tärkeää kielelle, sitä on tärkeää tutkia.

Sosiaalisesti on tärkeää, että en ole yksin ajatuksineni. Tieteessäkin uusi tutkimus kulkee vanhan rinnalla, sen mukana ja myötä, joskus vähän myös ohessa, ja tieteen tekijänä toimin toisten tutkijoiden kanssa, keralla ja seurassa – kollegoineni ja ohjaajineni, lähellä olevien yhteydessä ja koko yhteisön matkassa. Komitatiivi ei siis olekaan marginaalinen hassu sijamuoto vaan sosiaalisesti jaetun kielen ja siten kielen tutkimuksen keskiössä – suorastaan tieteenteon ytimessä!

Palaan kysymykseen siitä, montako komitatiivia lektiössä on edellä esiintynyt; eri mahdollisuudet löytyvät edellisestä kappaleesta. Se, montako komitatiivia sen näkee sisältävän, riippuu siitä, käyttääkö komitatiivin määrittelyyn fennististä vai typologista määritelmää. Ensimmäisessä vaihtoehdossa vastaus on yksi eli *-ine*-sija (*ajatuksineni, kollegoineni, ohjaajineni*). Jälkimmäisen eli typologisen määritelmän mukaisia komitatiiveja siinä on kymmenen: *-ine*-sijan lisäksi *rinnalla, mukana, myötä, ohessa, kanssa, keralla, seurassa, yhteydessä* ja *matkassa*. Kaikki nämä ilmaisevat jonkinlaista yhdessäoloa. Suomessa näitä postpositioita ei kuitenkaan ole pidetty komitatiiveina. Aikaisemmassa tutkimuksessa (esim. Jaakola 1997: 146) niitä on nimitetty muun muassa *komitatiivisiksi adpositioiksi* tai on puhuttu *komitatiivisista ilmauksista*. Nämä ovat kuitenkin nimityksinä ongelmallisia muodon ja merkityksen kahtiajaon vuoksi.

Kun puhutaan komitatiivista, puhutaan morfologisesta muodosta, jolla on tietty perusmerkitys. Tämä merkitys on kahden (tyypillisesti inhimillisen) olennon epäsymmetrinen yhdessäolo, siten että yksi osapuolista on toiminnassa tai tapahtumassa pääasiallinen ja toinen osallistuu tilanteeseen toissijaisena, vain pääasiallisen osapuolen välityksellä. Maailman kielissä on tyypillistä, että komitatiivimuodolla mer-

kitään suhteen toissijaista osapuolta, ja näin on myös seuraavissa esimerkkilauseissa 3–4. Niissä komitatiivimerkinnän saa ’lapsi’, joka on suhteen seuralainen (esimerkkilauseissa kursivoitu). Tilanteen pääasiallinen toimija on ’hän’, ja sitä kutsun seurattavaksi (esimerkkilauseissa lihavoitu). Komitatiivin ilmaisemaa perusmerkitystä kutsun seuralaissuhteeksi.

- (3) **Hän** saapui *lapsineen*.
- (4) **Hän** saapui *lapsensa* kanssa.

Tässä siis muoto, josta puhutaan, on nimeltään komitatiivi ja sen ilmaisema merkitys seuralaissuhde, eikä näitä kahta pidä sekoittaa keskenään – siitä huolimatta, että niiden sekoittumista kohtaa kirjallisuudessa usein. Näin on esimerkiksi sijoja koskevassa tyologisessa kokoomateoksessa *The Oxford handbook of case* (2009) ja sen komitatiivartikkelissa (Stolz, Stroh & Urdze 2009), jossa termillä komitatiivi viitataan sekä muotoon että muodolla ilmaistavaan merkitykseen. Artikkelin aluksi komitatiivi esitellään muotona, jonka ydinmerkitys on seuralaissuhde: ”The core meaning of Comitative is Accompaniment – –” (mts. 602, luku 41.1.1), mutta heti toisen luvun alussa komitatiivilla viitataan selvästi merkitykseen, kun esitellään ”[t]he inventory of formal means **expressing Comitative – –**” (luku 41.1.2; lihavointi M. S.-B.).

Juuri tämä sama muodon ja merkityksen tasojen sekoittuminen on ongelmana termissä *komitatiivinen adpositio*. Koska komitatiivi on ’muoto, joka ilmaisee seuralaissuhdetta’, täytyy *komitatiivisen muodon* tarkoittaa jotain sellaista kuin ’sellaisen muotoinen muoto, joka ilmaisee seuralaissuhdetta’. Tämä taas ei kuulosta järin loogiselta. Paljon loogisempaa on kutsua kaikkia näitä muodoiksi, jotka ilmaisevat seuralaissuhdetta – siis komitatiiveiksi. Maailman kielten komitatiiveissa onkin paitsi sijoja myös adpositioita sekä adverbiaaleja ja seriaaliverbejä (Lehmann & Shin 2005: 35–54; Stolz, Stroh & Urdze 2009: 602–603).

Kielitypologia avaa siis uuden näkökulman komitatiiviin. Se paljastaa, että suomessa marginaalisena pidetty muoto tunnetaan lähes kaikissa maailman kielissä. Suomen tilanne on itse asiassa erityisen mielenkiintoinen siksi, että komitatiivimuotoja on useita ja ne ovat käytöltään erilaisia. Tutkimusaineistoni osoittaa, että kaksi pääasiallista komitatiivimuotoa, *-ine* ja *kanssa*, käyttäytyvät syntaktisesti eri tavoin ja kesittyvät erilaisiin käyttöyhteyksiin. Ne selvästi täydentävät toisiaan komitatiivin funktionaalisessa kentässä: vaikka niillä on jokseenkin sama perusmerkitys, kumpaakin muotoa käytetään ilmaisemaan myös sellaisia merkityksiä, jotka ovat toiselle epäluontevia tai jopa mahdottomia.

Lisäksi typologinen näkökulma antaa uutta valoa *-ine*-sijan muodollisiin käytön rajoituksiin. *-ine*-sijaahan ei voi muodostaa infinitiiveistä, sitä ei voi käyttää kaikista pronomineista, kuten persoonapronomineista, ja *proprien* yhteydessä sen käyttö on harvinaista ja harvoin neutraalia. Muun muassa näihin rajoituksiin vedoten *-ine*-komitatiivia on nimitetty marginaaliseksi ja vajaakäyttöiseksi, ja olen kuulut arveluja, ettei *-ine*-komitatiivia pitäisi edes pitää sijana vaan ennemmin johtimena. Kieltenvälisesti ei kuitenkaan ole poikkeuksellista tai kummallista, etteivät kaikki sijasteemin sijat sovellu samalla tavoin kaikkiin mahdollisiin sanoihin (Iggesen 2009,

2011). Tyypillisimmin poikkeuksellisesti taipuvia sanaluokkia ovat juuri samat kuin *-ine*-sijalla, siis persoonapronominit ja substantiiveista proprit. Kun siis suomen komitatiivi asetetaan muiden maailman kielten vastaavien ilmausten yhteyteen, osoittautuu erikoisena pidetty sijamuoto normaaliksi, ja uudet kysymykset tulevat relevanteiksi.

Väitöstutkimukseni on typologista myös toisessa mielessä. Se keskustelee suoraan muiden kielten komitatiivia koskevien tulosten kanssa ja on siten osaltaan muodostamassa typologisesti kattavaa kuvaa tästä ilmiöstä maailman kielissä. Usein ajatellaan, että typologinen tutkimus on vain sitä, että suuria kielimääriä vertaillaan keskenään. Typologit eivät kuitenkaan voi itse kerätä uutta tietoa jokaisesta käsittelemästään kielestä, vaan he perustavat vertailun kielioppeihin tai muihin alkuperäistutkimuksiin. Jotta kieliä voi ylipäättään vertailla, tulee yksittäiskielistä olla tarjolla kielen käyttöön perustuvaa yksityiskohtaista analyysia, joka huomioi kieltenvälisen näkökulman. Jos typologista tutkimusta tehdään pelkkien kielioppien varassa, syntyy toisinaan väistämättä virhearvioita, koska nämä kuvaukset ovat usein varsin pintapuolisia.

Yksi tällainen virhearvio on esitetty myös suomen komitatiivista. Typologisessa kirjallisuudessa on nimittäin todettu ilman laajaa aineistopohjaa ja ilman mitään varauksia, että suomen *-ine*-sija on häviämässä käytöstä ja korvautumassa *kanssa*-postpositiolla (Stolz, Stroh & Urdze 2005: 214; 2006: 61; implisiittisesti myös Grünthal 2000: 48–49; 2003: 27). Todennäköisesti tämän arvion taustalla vaikuttaa se, että vastaavaa kehitystä on tapahtunut indoeurooppalaisissa kielissä, joissa vanha sijamuoto on korvautunut uudemmalla adpositiolla. Muotojen käytön ja merkitysten historiallista kehitystä ei tietääkseni ole kuitenkaan tutkittu, ja ilman diakronista aineistoa on vaarallista tehdä johtopäätöksiä muutoksesta. Suomen nykykielen aineisto ei myöskään anna tälle oletukselle tukea, sillä *-ine*-sijalla on oma merkityskenttensä, jossa on paljon sellaista, mitä *kanssa*-postpositio ei voi tavoittaa eikä siis korvata. Jo tämä osoittaa, että luotettava typologinen tutkimus lähtee yksityiskohtaisesta aineistopohjaisesta yksittäiskielen analyysistä, joka muodostaa myös oman väitöskirjani ytimen.

Kielitypologisen näkökulman lisäksi fennistinen väitöstutkimukseni edustaa korpustutkimusta. *-ine*-sijan käytön tutkimuksen on oikeastaan välttämätöntä perustua korpukseen eli laajaan, aidossa kielenkäytössä syntyneeseen aineistoon. Tähän mennessä sellaista ei ole käytetty, ja suomen komitatiivia on kuvailtu lähinnä intuition pohjalta. Todellisen aineiston käyttö avaakin vähintään yhtä mullistavia uusia näkökulmia suomen komitatiiviin kuin kielitypologinen lähestymistapa.

Korpus on välttämätön, koska *-ine*-sijan frekvenssi on niin pieni. Yleisesti ottaen silloin, kun kyse on harvaan käytetystä muodosta, intuitio riittää vain yleisimpien merkitysten tavoittamiseen, eikä sillä voi tavoittaa koko merkitysten kirjoa (ks. myös Itkonen & Pajunen 2010: 58–59). Tämä nähdään jo siitä ristiriidasta, joka vallitsee *-ine*-sijan käyttöä yleisesti koskevan, hyvin kapean näkemyksen (mm. Vilkuna 2000: 81; Eskola & Tommola 2000: 97; myös ISK 2004: 1211–1212) ja työni aineistopohjaisen analyysin näyttämien tulosten välillä. *-ine*-sijan kattavaan tutkimiseen tarvitaankin todella suuri korpus, koska tämän sijan frekvenssi on kaikista suomen sijoista pienin: noin promille kaikista tekstin taivutetuista nomineista (vrt. yleisimpiin semanttisiin sijoihin inessiiviin, elatiiviin ja illatiiviin, joita on n. 10–15 % taivutetuista nomineista; Pajunen 2003; ISK 2004: 1179).

Olen käyttänyt tutkimukseni pääaineistona HS2000-korpusta (Pajunen 2003), joka on noin 31 miljoonan sanan korpus *Helsingin Sanomien* vuosikerroista 2000 ja 2001. Se on suurin morfosyntaktisesti koodattu (Connexor) tekstikorpus, joka tutkimuksen alkaessa oli tarjolla ja johon saa myös kontekstinhakuohjelman (Virtanen 2000–2003). Tässä 31 miljoonan sanan joukossa *-ine*-sijaa on käytetty 6 631 kertaa (joista 5 619 on possessiivisuffiksillisia ja loput attribuutteja). Postpositio *kanssa* on huomattavasti yleisempi: se esiintyy korpuksessa genetiivin täydennyksenä yli 23 000 kertaa. Tutkimuksen pääaineistona on 2 000 ensimmäistä lauseketta molemmista muodoista.

Korpus on yhtä aikaa upea aarreaitta ja kaamea roskatunkio – ja molempien ominaisuuksien vuoksi se vaatii lajittelua. Tästä päästään yhteen tutkimukseni merkitysanalyyseissä korostuneeseen seikkaan, nimittäin kysymykseen tutkijan intuitiosta. Tämä nousi esiin erityisesti *-ine*-sijan analyyseissä.

Ensinnäkin intuitio tulee vastaan aineiston sopivuuden arvioinnissa. Isossa korpuksessa on kolmenlaista ainesta: varsinaista käyttöä, selvää hälyä ja näiden kahden väliin jäävää tulkinnanvaraista ainesta. Hälyssä on kyse osumista, jotka voi selvästi jättää kokonaan huomiotta, kuten virheosumat tai kirjoitusvirheet. Tällainen on esimerkiksi 5, jossa komitatiivilauseen alku seurattavaan viittaavine lausekkeineen puuttuu kokonaan tekstistä. Tällaiset on helppo tunnistaa ja karsia pois analyyseistä. Sen sijaan voi olla tulkinnanvaraista, mitkä kaikki osumat kuuluvat muodon varsinaiseen käyttöön ja mitkä ovat sillä tavoin omituisia, että ne tulisi jättää todellisen käytön tarkastelun ulkopuolelle. Näitä havainnollistavat esimerkit 6 ja 7. Onko *G-voimat poskineen* kirjoittajan ajatuskatko tai huolimattomuutta vai todellista *-ine*-käyttöä? Entä *kaiken* lipsahtaminen *selälleen tankoineen kaikkineen*? Näiden kysymysten ratkaiseminen on ensimmäinen korpustutkijan intuitiota koetteleva seikka.

- (5) Partek omistaa enää muutamia asuntoja Paraisilla, ja nekin kaavoitusyistä. ammattivuokraajille kaikkine *aravaehtoineen*. (HS 1403843)¹
- (6) Lentämisestä ovat Jusslin ja Petander tiiviisti yhtä mieltä. Suuret **G-voimat** alas valuvine *poskineen* eivät ole ollenkaan pääasia. (HS 8085888)
- (7) [Painonnostovalmentaja] Kailajärven tarjoamat opit eivät paljoakaan autta- neet: hän sai potkut Lundahlilta kuukauden mittaisesta työstään **kaiken** lip- sahduetta Sydneyssä suoraan selälleen *tankoineen kaikkineen*. (HS 6661558)

Toinen seikka on kysymys merkitykseen liittyvän tulkinnan intuitiivisuudesta tai subjektiivisuudesta. Osaa merkityksistä voi ilman muuta pitää kieliyhteisössä kollektiivisesti jaettuina ja siten varmoina. Nämä liittyvät tyypillisesti konventionaaliisiin tilanteisiin. Lienee kiistatonta, että *äiti lapsineen* ja *lastensa kanssa* ilmaisevat sosiaalista yhdessäoloa eli seuralaissuhdetta, *äiti laukkuineen* ja *laukkunsa kanssa* hallussapitoa

1. Aineistoesimerkkiä seuraavan koodin numero vastaa komitatiivilla merkityn substantiivin positio- ta HS2000-korpuksessa.

tai *puu juurineen* osa–kokonaisuus-suhdetta. Nämä merkitykset perustuvat sosiaaliin konventioihin ja konkreettisten olioiden luonnolliseen koostumukseen.

-ine-sijan käytössä on kuitenkin kysymys paljolti muusta. Usein sillä yhdistetään sellaisia elottomia oliota, joiden keskinäinen suhde ei ole edellisten esimerkkien tavoin itsestään selvä. Onko esimerkiksi ilmauksessa *jousi nuolineen* (esim. 8) kaksi erillistä, yhteen liittyvää oliota vai yksi kokonaisuus ja sen osa? Entä onko *joulu rosolleineen* (esim. 9) sisältymistä, liittymistä tai kuulumista? Oma kysymyksensä on, milloin merkityksentulkinnassa siirrytään semantiikasta pragmatiikan puolelle – ja onko tämä ongelmallista merkityskentän hahmottamisen kannalta. Olen analyysissäni pyrkinyt nojautumaan konventionaaliin asiantiloihin, ja niinpä esimerkiksi *työpöytä väripurkkeineen* (esim. 10) saa spatiaalisen suhteen tulkinnan, koska normaalissa asiantilassa purkit sijaitsevat pöydän pinnalla, vaikka muunkinlaisia asiantiloja on mahdollista kuvitella. Tieto olioiden spatiaalisesta suhteesta ei kuitenkaan sisälly komitatiivin merkitykseen sinänsä vaan on leksikaalisen tason pragmaattinen tulkinta.

- (8) Huomaamme, että kun tuli aika nitistää kotiin tunkeutuneet Penelopeiarouvan kosijat, piti Odysseus tarkkaan huolta, että salin ainoa *jousi nuolineen* oli hänellä. (HS 5114435)
- (9) Vanhanajan *joulu kinkkuineen* ja *rosolleineen* järjestetään kartanossa tai piilopirtillä. (HS 11024623)
- (10) Näyttämöllä on lehmuksenvihreä taustalevy, taiteilijan *työpöytä väripurkkeineen* ja tuolilla Tero Saarinen. (HS 3930950)

Edellisten lähestymiskulmien avulla tutkimukseni rakentaa laajan kokonaiskuvan suomen komitatiivista. Sen ytimessä on fennistisestä perinteestä ponnistava yksityiskohtainen rakenteellinen ja semanttinen analyysi *-ine*-sijan ja *kanssa*-postposition käytöstä nykykielessä. Analyysia ohjaavat kielitypologinen näkökulma ja siihen perustuva komitatiivin määritelmä. Korpusaineistoon pohjautuva analyysi kulkee kollektiivisesti jaettujen ja subjektiivis-intuiitivisten tulkintojen joskus mutkaisissakin maastoissa semantiikan ja pragmatiikan välillä taiteillen. Näistä lähtökohdista tarkastelen tutkimuksessani suomen komitatiivia kolmesta päänäkökulmasta.

Ensimmäinen keskittyy komitatiivin rakenteelliseen puoleen ja erittelee komitatiivilausekkeen rakennetta ja syntaktista käyttäytymistä, muun muassa komitatiivirakenteen osien sijoittumista lauseeseen (väitöskirjan luku 3). Toiseksi tarkastelen komitatiivin ilmaisemien osapuolten elollisuutta, sillä se on typologisesti yksi keskeisimpiä komitatiivin käyttöön ja merkitykseen vaikuttavia seikkoja – ja näin on myös suomen komitatiivin osalta (luku 4). Kolmas näkökulma on komitatiivin ilmaisemat merkitykset. Se yhdistää osittain kahta ensimmäistä näkökulmaa ja pyrkii hahmottelemaan kummankin muodon merkityskentät sekä niiden keskinäiset yhteydet (luku 5).

Tutkimukseni osoittaa, että suomen komitatiivimuodot täydentävät toisiaan käytössä, sen sijaan että kyse olisi muotojen keskinäisestä kilpailusta tai yhden muodon korvautumisesta toisella. *-ine*-sija näyttätyy sanomalehtiaineiston perusteella elin-

voimaisena ja monipuolisena kielennskeinona, ja *-ine*-sijan käyttö aineistossa osoittaa, ettei pienen frekvenssin tarvitse tarkoittaa muodon kiteytyneisyyttä (ks. myös Sirola-Belliard tulossa 2017) tai merkityksen köyhyyttä. Typologinen näkökulma avartaa ymmärrystä suomen komitatiivista ja osoittaa, että suomen sijasysteemin kannalta marginaaliselta näyttävä ilmiö on maailman kielten mittakaavassa tavanomainen, yleinen ja moniin eri suuntiin laajeneva.

Lähteet

- BLAKE, BARRY J. 2001: *Case*. 2. painos. Cambridge: Cambridge University Press.
- CONNEXOR = Connexor dependency parser for Finnish. Suomen kielen morfosyntaktinen analysaattori. <http://www.connexor.com>.
- ESKOLA, SARI – TOMMOLA, HANNU 2000: Komitatiivi ja kääntämisen lainalaisuudet. – Päivi Jauhola, Outi Järvi & Detlef Wilske (toim.), *Erikoiskielet ja käännösteoria. Vakki-symposium XX, Vaasa 11.–13.2.2000* s. 96–109. Vaasan yliopiston käännösteorian ja ammattikielten tutkijaryhmän julkaisut 26. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- GRÜNTHAL, RIHO 2000: Typological characteristics of the Finnic languages. A reappraisal. – Johanna Laakso (toim.), *Facing Finnic. Some challenges to historical and contact linguistics* s. 31–63. Castrenianumin toimitteita 59. Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura & Helsingin yliopisto.
- 2003: *Finnic adpositions and cases in change*. Suomalais-ugrilaisen seuran toimituksia 244. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- HASPELMATH, MARTIN 2009: Terminology of case. – Andrej Malchukov & Andrew Spencer (toim.), *The Oxford handbook of case* s. 505–517. Oxford: Oxford University Press.
- IGGESEN, OLIVER A. 2009: Asymmetry in case marking. Nominal vs. pronominal systems. – Andrej Malchukov & Andrew Spencer (toim.), *The Oxford handbook of case* s. 246–257. Oxford: Oxford University Press.
- 2011: Asymmetrical case-marking. – Matthew S. Dryer & Martin Haspelmath (toim.), *The world atlas of language structures online*, luku 50. Munich: Max Planck Digital Library. <http://wals.info/chapter/50>.
- ISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA (toim.) 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- ITKONEN, ESA – PAJUNEN, ANNELI 2010: *Empiirisen kielitieteen metodologia*. Suomi 199. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- JAAKOLA, MINNA 1997: Genetiivin kanssa esiintyvien adpositioiden kieliopillistumisesta. – Tapani Lehtinen & Lea Laitinen (toim.), *Kieliopillistuminen. Tapaustutkimuksia suomesta* s. 121–156. Kieli 12. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- LEHMANN, CHRISTIAN – SHIN, YOUNG-MIN 2005: The functional domain of concomitance. A typological study of instrumental and comitative relations. – Christian Lehmann (toim.), *Typological studies in participation* s. 9–110. Berlin: Akademie Verlag. <http://www.christianlehmann.eu/publ/StudTyp6.pdf>.
- The Oxford handbook of case*. Toimittaneet Andrej Malchukov & Andrew Spencer. Oxford: Oxford University Press 2009.
- PAJUNEN, ANNELI 2003: HS2000. Helsingin Sanomien vuosikerrat 2000–2001. Tietokanta,

- morfosyntaktinen analysointi: FDG-jäsennin, Connexor; haku: ContextMill; n. 31 milj. sanamuotoa.
- SIROLA-BELLIARD, MAIJA (tulossa 2017): Suomen komitatiivisija – kiteytynyt vai produktiivinen? – *Sananjalka* 59.
- STOLZ, THOMAS – STROH, CORNELIA – URDZE, AINA 2005: Comitatives and instrumentals. – Martin Haspelmath, Matthew S. Dryer, David Gil & Bernard Comrie (toim.), *The world atlas of language structures* luku 52, s. 214–217. Oxford: Oxford University Press. <http://wals.info/chapter/52>.
- 2006: *On comitatives and related categories. A typological study with special focus on the languages of Europe*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- 2009: Varieties of comitative. – Andrej Malchukov & Andrew Spencer (toim.), *The Oxford handbook of case* s. 601–608. Oxford: Oxford University Press.
- VILKUNA, MARIA 2000: *Suomen lauseopin perusteet*. 2., korjattu painos. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 90. Helsinki: Edita.
- VIRTANEN, PATRIK 2000–2003: ContextMill. The easy-to-use concordancer. Aurit Software.

Maija Sirola-Belliard: *Suomen komitatiivi. -ine ja kanssa*. Acta Universitatis Tamperensis 2219. Tampere: Tampereen yliopisto 2016. Sähköisenä Acta Electronica Universitatis Tamperensis 1719. Kirja on luettavissa osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0246-7>.

Kirjoittajan yhteystiedot:
maija.belliard@uta.fi